

Försvarsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om ändring av lagstiftningen om arbetspensionssystemet och om förslag till lagar som har samband med den

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om ändring av lagstiftningen om arbetspensionssystemet och om förslag till lagar som har samband med den (RP 16/2015 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande särskilt om militärpensionerna. Utlåtandet ska ges till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Heli Backman, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Erik Strömberg, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Pasi Pajula, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd, personalchef Jari Kajavirta, försvarsministeriet
- regeringsråd Tuija Wilska, Statens arbetsmarknadsverk
- kommandör, brigadgeneral Kim Mattsson, Huvudstaben
- chef för personalavdelningen, flottiljamiral Markku Hassinen, Gränsbevakningsväsendet
- ordförande Jari Rantala, Officersförbundet
- ordförande Mika Oranen, Underofficersförbundet rf
- ordförande Sakari Vuorenmaa, Befälsförbundet rf
- FOSU:s huvudförtroendeman, ingenjersöverstelöjtnant Ari Rautakorpi, Akavaanslutna specialofficerer i militära tjänster inom försvarsmakten (FOSU rf)
- generalsekreterare Stig Landèn, Maanpuolustuksen Insinöörit MPI ry
- huvudförtroendeman Timo Peltonen, Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto MTTL ry
- huvudförtroendeman Jouni Kurtila, Gräns säkerhetsunionen rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utlåtande FsUU 2/2015 rd

Försvarsutskottet fokuserar i detta utlåtande på propositionens lagförslag 13 (pensionslagen för den offentliga sektorn), i vilken ingår bestämmelser om höjning av pensionsåldern för militärer. Regeringen föreslår att samtliga arbetstagares pensionsålder, oberoende av yrkesgrupp, ska höjas den 1 januari 2017.

Enligt propositionen bevaras rätten till ålderspension vid 55 års ålder för militärer som är födda 1962 eller tidigare. För militärer som är födda efter 1962 senareläggs uppkomsten av pensionsrätten med tre månader för varje åldersklass så att militärer födda åren 1970–1972 har rätt till ålderspension vid 57 års ålder. Inom det militära pensionssystemet berör de föreslagna ändringarna sammanlagt cirka 10 000 anställda.

Bakgrunden till pensionsreformen är hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna och den stigande livslängden. Reformen syftar dessutom till att förlänga arbetslivet. Propositionen utgår från att alla arbetstagargrupper ska behandlas jämlikt. Pensionsreformen är på det stora hela motiverad, men i fråga om militärpensionerna finns det mycket vägande skäl för att skärskåda förslaget på nytt. Utskottet går här igenom skälen för att bibehålla det nuvarande systemet för militärpensioner.

Militärpensionssystemet som en del av Finlands försvarsstrategi

Enligt utskottets bedömning har militärpensionssystemet vissa särdrag som avsevärt skiljer det från det allmänna pensionssystemet. Dessa särdrag anknyter till det militära försvaret och har i praktiken inte alls noterats i propositionen. Enligt utredning till utskottet har ärendet beretts utslutande på socialpolitiska grunder. Denna synvinkel är felaktig när det gäller militärpensionerna. Dagens militärpensionssystem är en väsentlig del av Finlands försvarsstrategi. Trovärdigheten för försvarsstrategin och försvaret av hela landet bygger på en hög försvarsvilja, korrekt dimensionerade personalresurser och tillräcklig materiell kapacitet. Vi har inte råd att pruta på någon av dessa delfaktorer. Utskottet understryker att Finlands fungerande försvarsstrategi inte får äventyras genom pensionspolitiska lösningar som negligerar den försvarspolitiska dimensionen.

Revideringen av militärpensionssystemet har motiverats med jämlikhets- och likabehandlingsaspekter. Enligt de sakkunniga från social- och hälsovårdsministeriet som utskottet hört kan yrkesmilitärer inte ges privilegier på den här punkten. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att det finns många andra bestämmelser om yrkesmilitärer, i synnerhet om förflyttning till annan ort på grund av nytt uppdrag, som inte kan tillämpas på andra löntagargrupper. På motsvarande grunder måste också militärpensionssystemet av vägande operativa skäl kunna behandlas på ett annat sätt än pensionsskyddet för den övriga offentliga sektorn.

Försvarsmaktens sammansättning

Efter försvarsmaktsreformen uppgår försvarsmaktens krigstida styrka i slutet av 2014 till 230 000 soldater (tidigare styrka 350 000). Kraven på kompetens och erfarenhet i den krigstida styrkan förutsätter utbildning av minst 11 000 yrkessoldater. I fredstid ingår 8 000 militära uppdrag i sammansättningen. Det utgör endast 3,5 procent av den totala styrkan i krigstid. För att fylla denna lucka behövs vid en eventuell mobilisering alltså 3 000 yrkessoldater som övergått till reserven.

Utlåtande FsUU 2/2015 rd

Syftet med det gällande systemet för avgångsålder, där pensionsåldern är 55 år, är att ha en högt utbildad och fysiskt stark ledningsreserv redo i händelse av krig. Yrkesmilitärer står kvar i reserven tills de fyller 60 år. Utskottet menar att militärpensionssystemet är ett kostnadseffektivt sätt att producera en yrkesmilitärreserv för den krigstida styrkan. För varje år som den lägsta åldern för ålderspension höjs från nuläget kommer reserven av yrkesmilitärer att minska med 300 per år. En höjning av pensionsåldern med två år skulle efter övergångstiden för pensionslagarna minska denna reserv med 600 personer. För att täcka detta bortfall krävs teoretiskt att försvarsmakten inrättar 600 nya militära tjänster, vilket skulle kosta cirka 40 miljoner euro per år. Utskottet menar därför att ur ett statsfinansiellt perspektiv är militärpensionssystemet tillsammans med den allmänna värnplikten det överlägset mest förmånliga och bäst fungerande sättet att upprätthålla en trovärdig beredskap och tillräcklig styrka i krigstid.

Att kompensera bristen på ledare i den krigstida styrkan genom att till exempel utbilda reservister för dessa är enligt inkommen uppgift inget realistiskt alternativ. Den utbildning som reservisterna får genom beväringstjänstgöringen, repetitionsövningarna och det frivilliga försvarsarbetet och de färdigheter som de inhämtar på andra vägar ger en god kompetensbas för ledningsuppgifter i den krigstida sammansättningen. Det ställs dock andra krav på yrkesmilitärer i kristid i fråga om ledningsuppgifter och specialuppdrag. Utskottet påpekar att de moderna vapensystemen kräver allt högre teknisk kompetens och kapacitet; denna kompetens finns i praktiken endast hos yrkesmilitärer.

Vid en granskning av militärpensionssystemet måste man också ta hänsyn till den snabba förändringen i säkerhetsmiljön. Denna förändring accentuerar behovet av att bygga upp kapacitet för snabb beredskap. Om det i en krissituation finns en tillräcklig reserv av yrkesmilitärer kan beredskapen höjas snabbt och flexibelt utan negativa konsekvenser för samhället i övrigt. En annan sak som kan lyftas fram vid en granskning av säkerhetsmiljön är att Finlands krigstida sammansättning i fråga om ledningen och de specialutbildade redan i dag är äldre än i grannländerna. Vi har enligt utskottet inte råd att ytterligare öka denna åldersskillnad.

Frågan om yrkesmilitärerna gäller inte enbart försvarsmakten utan också Gränsbevakningsväsendet, som har cirka 2 300 yrkesmilitärer. I en krissituation är cirka 25 procent av de ledare Gränsbevakningsväsendet behöver i reserven. Utskottet påpekar att Gränsbevakningsväsendets ledningsreserv kan utnyttjas också i kriser på lägre nivå än krig, till exempel i lägen där Finland tvingats återgå till den inre gränskontrollen eller när det behövs särskilda arrangemang för att säkra gränsövergångsställen.

Sammanfattning

Utskottet noterar att den del av propositionen som gäller militärpensioner är bristfälligt beredd och att varken försvarsförvaltningens representanter eller yrkesmilitärernas intresseorganisationer har hörts tillräckligt. Det största problemet med beredningsprocessen är att pensionslagarnas bestämmelser om militärpensioner har beretts endast ur ett pensionspolitiskt perspektiv. Att militärpensionerna inlemmats i totalreformen av pensionssystemet kan enligt utskottet inte motiveras med jämlikhetssynpunkter, eftersom grunderna för försvarssystemet inte är socialpolitiska utan försvarspolitiska och operativa. Utskottet understryker att om militärpensionssystemet ändras på det föreslagna viset måste också grunderna för försvarssystemet omvärderas.

Utlåtande FsUU 2/2015 rd

Försvarsutskottet föreslår för social- och hälsovårdsutskottet att bestämmelserna om yrkesmilitärernas rätt till pension bereds på nytt, eftersom de föreslagna ändringarna har stora negativa konsekvenser för Finlands försvarssystem och för gränssäkerheten i undantagsförhållanden. I den nya beredningen måste man utgående från militärpensionssystemet söka andra lösningar för att täcka de stigande pensionskostnaderna. Enligt utredning till utskottet har försvarsförvaltningen och yrkesmilitärernas intresseorganisationer beredskap att gå fram snabbt för att hitta en lösning på hur de önskade inbesparingarna ska nås på något annat sätt än genom att höja pensionsåldern för yrkesmilitärer med två år.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors 9.10.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ilkka Kanerva saml
vice ordförande Mika Kari sd
medlem Thomas Blomqvist sv
medlem Timo Heinonen saml
medlem Olli Immonen rimm
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Krista Mikkonen gröna
medlem Lea Mäkipää saf
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Markku Pakkanen cent
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Mikko Savola cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.